

Kärnvapen och pensioner

De stora uppgifterna i en fredlig och framgångsrik demokrati är och förblir försvar och reformer. Den ena frågan gäller om vi skall kunna försvara vårt oberoende, vår inre frihet, de framsteg som vunnits i frihetens hägn, mot angrepp utifrån och om vi genom ett sådant försvar skall kunna avskräcka från angrepp och säkra freden. Den andra gäller utbyggandet av välfärdsstaten för att nå ekonomisk och social trygghet åt alla. Om vi försummar försvaret, blir alla folkstyrelsens vinster bräckliga, de kan sopas bort av ett fientligt ultimatum eller en fientlig militär aktion. Om reformerna inte fullföljs, hotas den sammanhållning, den glädje hos de enskilda människorna som är demokratins ära och förutsättningen för dess lyckosamma fortvaro.

Båda dessa problem framträder i dagens svenska politik förtätade i två konkreta frågor: skall vi få kärnvapen, skall vi få lagfästa pensioner? Men av skäl som kan betraktas som olyckliga tillfälligheter är de politiska partierna invecklade i en taktisk maktstrid som riskerar att undanskymma det väsentliga och hindra positiva lösningar. Läget är inte nytt, vi står tvärtom inför ett välkänt dilemma i demokratins historia. De flesta är säkerligen medvetna om vad det allmänna intresset kräver och vad en överväldigande folkopinion skulle godta på de ledande gruppernas initiativ — och dock blir det aktuella partiintresset av att bevara, återvinna eller utvidga en maktställning avgörande för debatten och handlandet. Man inriktar sig på de detaljer som skiljer och som därför är användbara vapen i striden om styrelsen och glömmar eller blundar för det ojämförligt viktiga som enar.

I fråga om kärnvapen är detta påtagligt. Endast om vi har anordningar som kan användas för de nya stridsmedlen och visshet om tillgång till sådana medel i händelse av angrepp, är ett försvar av avsevärd effekt möjligt, och blott ett sådant försvar kan ge oss den garanti för fredens bevarande som är tänkbar. Med nuvarande försvarsordning blir vi under överskådlig framtid nära nog hjälplösa mot hot eller angrepp från en stat med de nya vapnen; vi kan inte ens försöka försvara hela vårt landområde, antingen tvingas vi till omedelbar kapitulation eller skall vi — för att citera labours krigs-

minister Strachey — söka slåss med vapen som kan jämföras med pilbågar i kamp mot kul-sprutor. Detta vet nästan alla, detta inser nästan alla. Men ändå voterar 2 700 miljoner till försvaret under nära nog totalt, enligt avtal mellan partierna, upprätthållen tystnad kring de nya vapnen, det verkliga läget.

Varför? Av allt att döma finnes en majoritet inom alla partier — kommunismen naturligtvis undantagen — för ett starkt försvar med moderna vapen. Och dock uttalar sig blott ett parti, högern, klart i den riktningen. Inom socialdemokratins finns en halvt pacifistisk minoritet som oroar partiledningen, inom folkpartiet lär man vara rädd för att regeringspartiet skall frestas att gå över till en antikärnvapenkampanj av den art som försökts och misslyckats i en rad länder, inom centern, vars ledare dock har hedern av mera bestämda uttalanden, gör sig liknande taktiska synpunkter gällande.

Därför denna sammansvärjning om att hålla tyst, att undvika, att låtsas som om man inte visste hur det förhåller sig. Vi skall försvara oss mot alla angrepp, deklarerar man med kraft, men säger inte ett ord om att vi inte inför hotet om ett kärnvapenkrig kan försvara oss. Det är ett stort ansvar som dessa taktikens fångar tar på sig. Det är ett läge som för dagen är farligt och som inom kort kan bli katastrofalt, till vilket deras konkurrens och deras spekulationer i röstkonjunkturer fört oss. Det är en ringa tröst att samma spel i många demokratier drivits av partiledningarna inför hot om utplåning av värden som för dem alla varit gemensamma.

Pensionsfrågan kan tyckas ligga fjärran från detta, men i själva verket är dess innebörd och striden om den av liknande art. En positiv lösning av denna fråga är sakligt starkt motiverad. Vi har fortfarande i detta rika och lyckliga land hundratusentals människor som saknar anständig försörjning på ålderdomen eller vid bristande arbetsförmåga; vad de får är så litet att nära nog alla deltagarna i pensionsdebatten skulle betrakta en existens under sådana villkor som eländig. Till stor del är striden mot och för pension en strid mellan dem som redan är försäkrade om en anständig pension eller eljest en anständig försörjning på ålderdomen och dem som inte har samma trygghet och läng-

tar att få den. Det vore en vanheder för vår demokrati om inte vår socialpolitik kröntes av reformen om lagfäst pension.

Även på denna punkt finns majoritet för en positiv lösning. Vad som krävs är i första rummet en uppgörelse mellan socialdemokratins och folkpartiet. Näs en sådan uppgörelse — och det synes främst ankomma på folkpartiet — uppstår säkerligen inom kort allmän anslutning kring det vunna resultatet. Ingen skall inbilla sig att högern och centern, sedan en reform genomförs, kan eller vill söka vrida klockan tillbaka; inom ett par år skulle ett förslag om avskaffande av lagfäst pension göra en politiker löjlig och omöjlig.

Kan inte de svenska partiernas ledande män i denna situation, inför dessa svårigheter och faror, söka komma fram till en uppgörelse av stort format? Kan de inte några dagar gemensamt ägna sig åt det väsentliga och — i stället för att glömma detta — söka glömma de småsaker som partitaktiken lever för? Våra politiska ledare skulle just nu kunna göra en stor insats för det allmänna och nationella intresse som de alla vill tjäna.